

Gospodarske stvari.

Izkušnje z ameriškimi trtami.

(Konec.)

Praktičen, izkušen opazovalec tega ameriškega vinograda v Bizelji govori lahko takole: „Ameriška trta raste tudi na slabem, puštem svetu jako bujno; na ameriško trto na takem svetu cepljena evropska trta ne prevzame bujne rasti ameriške trte niti približnje, kar tudi ni, kakor že enkrat rečeno, potrebno, vendar se pa vzdrži in raste vsaj tako čvrsto, kakor bi na istem svetu evropska trta na svojih koreninah brez trtne uši rastla“.

Ako hočemo torej, da nam bodo na ameriške trte cepljene domače sorte dobro rodile, moramo jim gnojiti, to pa že celo na slabem svetu. No, gnojiti so pa morali na slabem svetu trtam tudi prej, ko trtne uši ni še bilo. Po doštih krajih na Štajarskem, Kranjskem itd. bi moralo vinogradstvo tudi brez trtne uši nehati — zaradi pomanjkanja redilnih snovi v zemlji in zaradi gnoja, s katerim bi jih nadomestili. Izkušnja v Bizelji uči do dobrega, da je v bodočnosti obstanek vinarstva najbolj 1. od ameriške trte odvisen, ker ona našo domačo trto vzdržuje, potem pa 2. od gnoja, kateri dela na ameriško trto požlahtnjeno evropsko rodovito ter jo obdrži rodovito.

Brez gnoja ne koristi nam ameriška trta nič razen v prav dobrem, po naravi gnojnem svetu. V bodočnosti bomo torej morali prilično malo vinograda gojiti, pa tega močno gnojiti, sploh prav pridno, intenzivno obdelovati. Znano pa je, da se na enem oralu prav dobro obdelanega vinograda lahko ravno toliko vina pridelata, kolikor na treh oralih slabo obdelanega, posebno ne gnojenega.

O opazovanji pokusnega ameriškega vinograda v Bizelji še nekaj. O jorkmadejri pravijo, da je le v gotovih, namreč dobrih, močnih zemljah trta us ne uniči, in da v takem svetu tudi dobro rodi brez vse požlahtnitve. No v Bizelji so šestletne jorkmadejre prav čvrste, da si nikakor tako, kakor solonis ali pa riparja, polne so pa tudi sicer manjih, pa vendar debelagodnih in kakor med sladkih grozdov. Tako se obnaša jorkmadejra v jako slabem svetu, pri veliki obilici uši po koreninah. V dobrem svetu, in osobito ob primerni gnojitvi uspevala bode torej kljub uši brez vsega dvoma prav dobro. Vipavci, kateri so prošlo leto samo iz Bizelja 22 sto sajenic jorkmadejre naročili, pogodili so torej prav, osobito ako jih bodo v močne, soldanaste (laporaste) lege sadili.

Opazovanje v Bizelji poučilo me je še o tem-le: Čem bolj človek ameriške trte presaja, tem slabše so. V trtnici vzgojene požlahtnjene ameriške trte ne rastejo, v vinograd presajene,

nikdar tako dobro, kakor pa takoj na stalno mesto v vinograd vsajene in še le tam v zeleno požlahtnjene trte. Zelena požlahtnitev, izvršena v meseci maji, je odločno najboljša. Najčvrstejše požlahtnitve dosežeš na ripariji, slabše že na jorkmadejri, najslabše na solonis. Opazovanje tega ameriškega vinograda v Bizelji poučilo me je tudi do dobrega, da nikakor ni dvomiti o našem vinogradarstvu, da se ohrani, toda treba je pravega razuma in vztrajnosti.

Sejmovi. Dne 18. oktobra pri sv. Treh Kraljih v slov. gor., v Podsredi, v Vojniku, pri sv. Marku nad Laškim trgom, v Mozirji in v Trbovljah. Dne 19. oktobra v Vidmu. Dne 21. oktobra v Celji, v Sevnici, pri sv. Petru pod sv. Petru pod sv. gorami. Dne 24. oktobra v Cirkovicah, v Ribnici in v Damljah. Dne 25. oktobra na Bizeljskem.

Dopisi.

Od Sotle. (Okr. zastop.) [Konec.] Pred nekim časom je v seji župan slovensko ulogo čital, pa se je že oglasil tajnik, da slovensko ni vredno poslušati. In tako gre vse v redu naprej, ako je kako delo, bodi si most čez potok ali kake ograje ob cesti, to se odda vse pod roko prijateljem. Tako še ni dolgo, je dal zastop neki most delati pa ni, kakor bi moral, dražbe razpisal, ampak je le oddal delo nekemu človeku, ki ni „naše gore list“. Most je dolg kake 4 metre, širok tudi blizo 4 metre in pozneje se je tisti podjetnik bahal, da mu je zastop do 500 gld. za-nj izplačal ali je to modro gospodarstvo? Taki delijo denar, ki nikakega davka ne plačujejo in je torej razvidno, kako da je varčen naš zastop. Okrajni zastop voli tudi okrajni šolski svet, ali kakega da naš izvoli, to je lahko umljivo in ti potem pritiskajo z vso silo na šole; tako sta sklenila okrajni šolski svet Brežiški in Kozjanski pred nekimi leti tajno in naročila tamošnjim gg. učiteljem, da naj z vso silo z nemščino pritiskajo v šoli, še celo petje naj bo nemško. Ako bi hotel pa celo pravdo tega zastopa razjasniti, moral bi pač celo knjigo napisati. Zatorej je sveta dolžnost, da prihodnjokrat bolj previdno volimo, in samo take može volit pošljemo, katerim ni samo za vino in smodke, ampak da jim je za napredek. Vam, kateri imate kak zaslužek pri cesti, ni se treba bati, da bi s tem ob zaslužek prišli; cesta se bo poznej tudi navažala in za to delo bode tudi dela treba. Posnemajmo druge zastope; kakor so Celjani premagali svoje zagrizence, tako bomo mi zmagali, ako bomo složni in si izvolili take može in gospode, katerim je za blagor ljudstva. Izvoliti moramo poštenega načelnika in bolj lehkotnega tajnika, kateri bo pogosto ceste pregledaval, ne pa le

ondi šel na cesto, koder bi mu kaka purica zadisala. Sedanji ni več za ta posel ter je že preokoren. Vas pa, predragi gospodje domoljubi, prosim, podpirajte, če z drugim ne, vsaj z lepimi sveti, tako da pridejo kmetje do pravega spoznanja, da se vsem oči odprejo ter svojo dosedanjo zmoto spoznajo. Kmet mora vse živiti, od berača do gospoda, mora pa tudi tiste pravice dobiti, katere mu grejo. In tako začnimo vsi tirjati svoje pravice, to je: slovensko se nam mora dopisavati od c. kr. sodnije in glavarstva, če ne, pa se lahko na višjem mestu pritožimo. Tisti pa, kojim je slovenščina zoperna, naj naš okraj zapustijo in naj grejo na Laško ali na Nemško ali kamor jim drago. Ako odločno postopamo vselej, potem bodo prevedeli, da smo možje, ne pa kukavice in ako dočakamo prihodnjih volitev, tedaj pokažimo, čegava da je Sotla, čegava je Sava; mi jo bomo branili, kdo jo če piti? Sotličan.

Iz Soštanja. (Pobirki po okr. volitvi.) Ko so pred nekimi leti prebujeni Slovenci Velike Pirešice otrsli sovražni ptuji jarem, in pri občinski volitvi prevrgli Vervegovno gospodstvo s torišča, zadela je britka žalost Celjske nemške šulvereinovce, ter so hitro zbornali svoj občni zbor v spodnji Hudinji. Tu so sklenili skrbno delovati za ponemčevanje slovenskih občin, posebno Velike Pirešice in Soštanjkega okraja. Soštanjki okraj je skoz in skoz zaveden in naroden, izvzame se le polovica Soštanjkega kočevja, kjer še ima Celjska svojat svoje zavetje in trije nemčurčki v Velenji. Za ta okraj je prevzel ponemčevanje in agitiranje pri raznovrstnih volitvah znani g. Negri iz Celja, ter je pred 3 leti vse svoje žile napel, da bi okolico Soštanjko, v kateri ima v velikem posestvu volilno pravico, pridobil za svojo gardo. Hitro pristopi njemu na pomoč neki kramarček v Družmirji, kot zvesti adjutant in pa znani nemški usnjarski strojar v Soštanji, kot sodelavec. Ti so zadnje dni pred občinsko volitvo delovali na vso moč, bilo je zvijač, prošelj, prigovarjanja, vina, smodk na cente, za to, da se ubogo narodno ljudstvo zbega in pregovori. Na dan volitve prihrulo je omenjeno trojstvo, kot srditi oroslani, med volilce. S kraja so grozili in poslednjič lepo prosili, naj se njim, ako ne v občinskemu zastopu, prepusti vendar le v krajnem šolskem svetu večina. V veliki borbi zmagala je okolica Soštanjka pri občinski volitvi z večino, v krajni šolski svet izvolila pa je same vrle narodnjake in tako je pokazala, da je Slovenec lasten gospodar na svojej zemlji in nihče drugi. Mislil bi, dragi čitatelj, da je ta breca izmodrila mogočnega Negrija, ali varš se. Kakor hitro se je letos slutilo, da bode razpisanje volitve za okrajni zastop Soštanjki, podvzivali so se skrivaj preljubeznjivi nasprotniki, ter so reklamirali iz imenika velikih po-

sestnikov vse, kar se narodno zaveda, in še več, na pr. grófico Bianco pl. Adamovich, roj. Wickenburg, trg Velenjski itd. Pred dnevom volitve zastopnikov iz velikega posestva, napoti se skrbni g. Negri iz svojega nemčurskega Celja v Noviklošter, k tamošnjemu lastniku za potrebno pooblastilo k volitvi in priroma o tam po nekej zapuščeni in torej slabi občinski cesti Celjskega okraja, dasiravno je mogel konj in voz na mnogih krajih prenašati, v Velenje Tamkaj bi bil še rad svoje privržence pridobil. Na dan volitve sili v gostilničarja g. Bizjaka, koji bi rad z obema strankama glasoval, na voli nasprotnike; ker pa njegov trud ne izda pristopi mu v pomoč znani naš nasprotnik, slovenske matere sin, g. Pavlinč in hajdi vsi trije na volišče! Pa groza in joj; na volišči najdejo večino narodno, žalostno ogledujejo od strani popihajo iz volišča in sklenejo pogumno delo vati pri drugih skupinah, kar poročamo v prihodnje.

Iz Čadrama. (Letina. Društvo.) [Konec.] Vsled tega se je tudi poročilo g. predstojnika našega društva za pozidanje nove farne cerkve zadnjo kvat. nedeljo, dne 22. septembra nekako otožno zopet glasilo v oziru na doneske domačih faranov in povedalo se je, da je v zadnjih kvatrah društveno premoženje sicer narastlo za 639 fl. 47 kr., pa le po daru 300 fl. načelnika, po vplačanih obrestih 176 fl. in po darovih tujih dobrotnikov; med njimi je tudi 16 novih udov v goratej Solčavi, ki so za vsem darovali do 100 fl., med tem, ko so domači farani v zadnjih kvatrah le 65 fl. 27 kr. darovali. Društvo ima zdaj 8573 fl. po 6 %, 1900 fl. vzdržavnih obligacijah in 1000 v posojilnici po 5 % na obresti vloženi in 275 fl. s pismom pismom zagotovljenih in glešta tedaj okoli 11.750 fl. gotovine. Predstojništvo in drugi vneti društveniki si veliko za napredek njegove prizadevajo, pa veliko faranov je še mrzlih, za to početje, čeravno bi lahko veliko darovali posebno oni v. Opločnici, ali pri teh dr. Weitlof ali njegov tako imenovani namestni škola nemškega šolskega društva, dr. Wolfhart vendar nabral za liberalne namene, morebiti v enem dnevu, kakor domači g. župnik za božjo čas in oliko domačih in tujih ljudi v celem letu. Da pa za danes več ne omenjam o shodu, ki se je pri nas obhajal 25. avgusta v gostilni g. Kunaja po možeh nemškega šulvereina, došli iz Studenic, Poličan, Loč in Konjic, med katerimi pa razun dr. Wolfhart-a ni bilo 5 trdil Nemcev, rečem samo: Obilna je žetev tudi pri nas, pa za katoliško reč, ki Bogu v čast služi je le malo gorečih delavcev, ker ne pomislijo kaj da njim v pravo čast in blagor služi!

Od Drave. (Povodenj.) Prebivalstvo kraja Drave zna, kako hudo zopet njena povodenj obalnih razsaja; pa naj še drugi svet izve: Drav-

v svojem celem teku sem doli do Ptuja more biti ne povzroči toliko straha in škode, kakor nižje Ptuja do hrvatske meje — 2 milji daleč. Dne 11. in 12. je voda naraščala in v nedeljo, dne 13. t. m. je tako prihrula in pri sv. Marku levo obrežje tako trgala, da smo hiše podirali in z brunami v varnost bežali. Naj bo tukaj omenjeno, da smo predlani morali pred ravno tako povodnjo bežati že s 13imi hrami. To nedeljo, ko so ljudje k popoldanski božji službi šli, morali so možje bežati k vodi; eni so šli mlinov varovat; drugi stanovališč podirati; kakih 20 mož šlo je pa lepih dreves podirati in proč voziti, da le kaj rešijo! Nižje Ptuja — eno uro — od sv. Marka tje prek do sv. Vida — zopet eno uro širine — je eno morje! Dnes v ponedeljek, 14. oktobra prišla še je hujša in večja za 2 pednja. Čez Borski most se nikdo ne upa. Čez Ptujski most nikdo ne sme. V trgatav je peljal g. A. proti Haložom okoli 20 delavcev, pa dnes ni smel v Ptui čez most; šel je prosit na železnico, naj bi po železnem mostu smel iti, pa ne, še vlaki niso smeli voziti! Ti strašna voda! Danes proti večeru je že nekaj začela padati.

Iz Cirkovec. (Nemila smrt) nam je pokosila jednega izmed najboljših, najzavednejših in najodličnejših narodnih učiteljev na spodnjem Štajerskem. Našega neustrašnega, ne na desno, ne na levo, ni na zgoraj, ni na spodaj se ozirajočega Vidoviča ni več med živimi. Bolehal je že od nekdaj na želodcu, tarnal in tožil, da mu noče nič kaj kuhati in prebavati; a z ozirom na njegovo zdravo lice in krepko naravo se ni bilo bati nič hudega. Toda jeza, sovraštvo in prepir položili so že marsikoga v prezgodnji grob, in tako je bilo tudi, žal, z našim Vidovičem. Smrtni udarec mu je priletel od strani, od katere bi se bili najmanj nadejali! Tako dolgo se je rulo in rilo proti njemu, da mu je vsled nagle jeze in skrajne razburjenosti žolč vskipel, in bilo je po njem! V torek, dne 24. septembra, ob četrt na tri popoldne je izdihnil blago svojo dušo, 47 let star, v najboljši moški dobi svoji. Na preranem grobu njegovem joče in plače žalujoča in zapuščena udova s šestimi otročiji, izmed katerih je najmlajši komaj pet tednov star. Porojen je bil rajni l. 1842 v St. Vidu pod Ptujem, šolal se je v Ptui in Mariboru, učiteljeval pri sv. Trojici v Haložah, St. Vidu, Veliki Nedelji, v Središči, pri sv. Ropertu, sv. Urbanu, sv. Lenartu in sv. Benediktu v Slov. Gor., od jeseni l. 1878 pa kot nadučitelj na trirazrednici v Cirkovcah. Bil je na glasu kot marljiv in temeljit učitelj, vzgleden odgojevalec, z glavo in srcem naroden učenik in v tem pogledu neomahljiv in neomajljiv, v svojem jedru iskreno vdan tovariš in učiteljsko društvo Ptujsko ni imelo zvestejšega in zanesljivejšega uda od njega. Da-si je bil pokojnik

zeló plemenitega in rahločutnega srca, vendar je na zunaj razodeval ne gledé na njegovo veliko postavbo in njegov osoren in hreščeč glas, neko brezobzirnost, s katerim svojstvom se je ljudem prej zameril, kakor prikupil. Vse njegovo dejanje in nehanje je bilo dobro premišljeno, samó v izvrševanju svojih želj in namenov bil je nagel in odločen. Krivico in laž je sovražil iz dna svoje duše, po krivici napaden in obrekovan, branil se je srdito. V četrtek dne 26. septembra ob 11. uri dopoldne izročili smo njegovo truplo materi zemlji. Spremili so ga k zadnjemu počitku štirje duhovniki, oba domača gospoda, č. g. župnik Rath iz St. Lovrenca in č. g. župnik Antolič s Ptujске gore, osemnajst učiteljev tovarišev, ki so mu zapeli v cerkvi ganljivo pesem: „Nad zvezdami“, pri odprtem grobu pa tolažilno in srce pretresujočo žalostinko: „Na grobéh“. Cirkovski ognjegasci pod poveljem g. trgovca Laha so ga nosili. Vdeležba pa od strani ljudstva ni bila nikakor taka, kakor bi jo človek pričakoval. Blagi gospod pa naj počiva v miru in obdržimo mu blag spomin!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Minister za drž. finance pl. Dunajevski, izdeluje novo postavbo glede dohodnine. Prenaredbe je v tem oziru pač treba, toda bojimo se, da bode nam po novi postavi seči še globlje v žep. — V nedeljo, dne 20. oktobra bode skupno posvetovanje avstrijskih in ogerskih ministrov na Dunaji, najbrž o skupnem drž. proračunu za leto 1890. — Dež. zbor v Gradci je imel doslej že tri seje in je dež. glavar, grof Wurmbbrand naslikal v svojem govoru v prvi seji denarstveno stanje štaj. dežele lepo, skorej prelepo, kakor je naša misel. Dobro pa bi že bilo, ko bi v resnici tako bilo. — Knez Liechtenstein je sedaj tudi čast drž. poslanca odložil, češ, da bi ne bil rad svoji stranki na poti. Škoda toliko izvrstnega zgovornika katol. ljudstva in njegovih pravic! — Iz Celovca preseli se tamošnji slov. odvetnik, dr. Jak. Šegula v Novomesto na Kranjskem. Za Slovenca je pač težko, da se obdrži v javni službi pri taci razmerah, kakor so sedaj na Koroškem. — V slovenskih ljudskih šolah na Koroškem imajo sedaj nove bukve, pa ne v slov., ampak v „Koroškem jeziku.“ Kaka neumnost in to na stroške dežele! — V Kranjskem dež. zboru niso še potrdili izvolitve g. Iv. Hribarja, poslanca za Ljubljano, ali ni dvoma, da jo bodo, če tudi le po nekolikem preiskovanju oddanih glasov. — Ljubljana plača vžitnine ali daca po 9000 gold. na leto v drž. kaso. — Učitelji imajo na Kranjskem nekaj nižjo plačo, kakor po večih drugih deželah in sedaj ima dež. zbor celo vrsto njih prošenj, naj se jim